Стараславянска-беларускі слоўнік.
Праект. Літара Б.

ЗЬМІЦЕР САЎКА
Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва

Ідэя складаньня стараславянска-беларускага слоўніка ўзьнікла з прычынаў ня толькі практычнага й акадэмічнага характару, а таксама й «палітычнага».

«Практычна-акадэмічныя матывы» прадыктаваныя неабходнасьцю такога слоўніка для пэўнага кола карыстальнікаў, найперш для тых, хто знаёміцца са стараславянскімі тэкстамі як носьбітамі хрысьціянскае навукі (праваслаўныя багаслоўцы, сэмінарысты), а таксама для тых, хто вывучае стараславянскую мову зь лінгвістычнымі мэтамі (студэнты-філёлягі ды інш.). Сучаснаму беларусу тэкст, напісаны па-стараславянску, – малазразумелы, часам і наагул незразумелы, а дзякуючы немалой колькасьці міжмоўных, стараславянска-беларускіх амонімаў, пры уяўнай зразумеласьці такі тэкст мае зусім іншы сэнс, чымся здаецца неспрактыкаванаму чытачу.

Таксама стараславянска-беларускі слоўнік можа мець практычнае значэньне: яго матэрыял можа быць скарыстаны пры складаньні баўгарска-беларускага, македонска-беларускага й нават расейска-беларускага слоўніка (у дачыненьні да стараславянскіх запазычаньняў у расейскай мове).

«Палітычны аспэкт» гэтай задуме надае той факт, што расейская філялягічная навука да апошняга часу намагалася падтрымваць пачуцьцё шчыльнае лучнасьці расейскай і стараславянскай (у форме царкоўнаславянскай) моваў, што вылівалася ў ігнараваньне неабходнасьці стварэньня стараславянска-расейскіх слоўнікаў (такія слоўнікі зьявіліся толькі апошнія гады). У выніку – большасьць нават гуманітарна адукаваных людзей у Беларусі (а пагатоў у Расеі) атаесамляюць праславянскую мову (прамову, ад якой утварыліся іншыя славянскія мовы) і стараславянскую мову (мову, якая ўтварылася ад праславянскае мовы).

Такім чынам, стараславянскае ў сьвядомасьці шырэйшых колаў зьвязваецца з расейшчынай, што не адпавядае сапраўднаму стану рэчаў.

Стараславянская мова зрабіла выключны ўплыў на разьвіцьцё старабеларускай мовы, асабліва на першым этапе яе разьвіцьця. Аж да позьняга сярэднявечча ёю паслугаваліся як моваю літургіі ў Вялікім Княстве Літоўскім. На Беларусі было створана – напісана й надрукавана

– мноства кніг на стараславянскай мове. Яшчэ ў скарынаўскіх выданьнях зьмяшчаліся *глосы* – правобраз стараславянска-беларускага слоўніка. Такім парадкам, беларусы маюць працяглую гісторыю карыстаньня гэтаю моваю бязь нейкага пасярэдніцтва трэцяга боку.

Сярод магчымых варыянтаў назвы мовы – у навуковым сьвеце яна таксама называецца *старабаўгарская*, *старамакедонская* – мы спыніліся на тэрміне *стараславянская* зь дзьвюх прычынаў. Па-першае, гэты тэрмін не аспрэчваецца ні баўгарыстамі, ні македаністамі, а значыць, з пункту гледжаньня «этнічнай прыналежнасьці» ён нэўтральны; па-другое, гэта адзіны шырака прыняты тэрмін. (Праўда, паслугаваньне гэтым тэрмінам супярэчыць адной з нашых мэтаў – імкненьню ўказаць на хібнасьць ўяўленьня пра старaславянскую мову як пра непасрэдны выток сучаснай расейскай мовы.)

Публікацыя часткі слоўніка менавіта на літару **Б** выклікана тым, што пад літарай **А** знаходзяцца выключна запазычаньні, таму лексычны матэрыял пад гэтай літарай дастаткова аднастайны. Пад літарай **Б** знаходзяцца розныя паводле паходжаньня й будовы клясы лексыкі, таму рэпрэзэнтатыўнасьць матэрыялу пад гэтай літараю значна вышэйшая, у параўнаньні з матэрыялам пад літарай **А**.

Скароты й умоўныя абазначэньні

гл.	глядзі
ж	жаночы род
займ.	займеньнік
зак.	закончанае трываньне
літар.	літаральна
м	мужчынскі род
н	ніякі род
незак.	незакончанае трываньне
наз.	назоўнік
пар.л.	парны лік
прым.	прыметнік
прына л.	прыналежны
прысл.	прыслоўе
улас.	уласнае імя
/	сынонім, варыянт
:	знак аддзяленьня зьмяняльнай часткі слова
=	першы кампанэнт пары прыняты ва ўсходнехрысьціянскай, другі – у заходнехрысьціянскай традыцыі

Б

баб:а, -ы *ж* 1.карміцелька; 2.бабка-павітуха.

багър:ити, -ѭ, -иши *незак.*барвовіць, рабіць барвовым.

багър:ъ, -а *м* 1.барва, багра; 2.= **багърѣница.**

багърѣниц:а, -ѧ *ж* пурпуровыя шаты (*адзнака каралеўскай улады*).

бали:и, -ѩ *м* доктар, лекар.

балowани:ѥ, -ꙗ *н* 1.лячэньне, лекаваньне; 2.лекі.

бальств:о, -а *н* лекі; лячэньне, лекаваньне.

баньск:ъ, -ыи *прым.*лазенны, які мае дачыненьне да лазьні.

бан:ꙗ, -ѩ *ж* лазьня; купаньне.

бедр:а, -ы *ж* сьцягно; клуб (частка цела).

бедрьнъ *прым.*багаты, шчодры.

бе *гл.* **без**

беж *гл.* **без**

без, беж, безо, безъ, безь, бес, бещ *прын.*+Р. 1. без; 2. пры выказваньні пярэчаньня, нязгоды насуперак, проці, супраць, не па, не паводле.

беззаконени:ѥ, безаконьни:ѥ, -ꙗ *н* беззаконьне; правіна.

безакони:ѥ, -ꙗ *н* злачынства, беззаконьне, парушэньне закону; правіна; няпраўда.

безаконьник:ъ, -а м парушальнік закону, злачынец; нягоднік.

безаконьн:овати, -оуѭ, -оуѥши *незак.*чыніць беззаконьне, парушаць закон.

безаконьн:ъ, -ыи *прым.*1.незаканамерны, які не адпавядае закону; 2.уласьцівы нягодніку, злачынны, нягодны, зладзейскі.

безаконьнье *гл.* **безаконениѥ**

безбожьн:ъ, -ыи I *прым.*бязбожны.

безбожьн:ъ, -ыи II *субст.*бязбожнік.

безбожьств:о, -а *н* бязбожнасьць, бязбожжа.

безбозни:ѥ, -ꙗ *н* сьмеласьць, адвага, бясстрашша, харобрасьць.

безбрашьнъ *прым.*: **безбрашьно брашьно** *літар.*: яда бязь ежы (*гульня словаў*).

безбѣдьн:ъ, -ыи *прым.*бясьпечны.

безвещьн:ъ, -ыи *прым.*нярэчыўны, нематэрыяльны.

безвиньн:ъ, -ыи *прым.*нявінны, бязьвінны, невінаваты.

безводьн:а, -ы *ж* бязводная пустэча.

безводьн:ъ, -ыи *прым.*бязводны, сухі.

безврѣменьн:ъ, безъврѣменьн:ъ, -ъи *прым.* 1. пазачасавы; 2. дачасны; нясвоечасовы.

безвѣдънъ *гл.* **безвѣдьнъ**

безвѣдьн:ъ, -ъи *прым.* які ня ведае; ненаўмысны, несьвядомы; **тьма безвѣдьнаꙗ** цемра няведаньня.

безвѣстьн:ъ, -ъи *прым.* невядомы; няясны.

безгнѣвьн:ъ, -ъи *прым.* той, каму не ўласьцівая злосьць; нязлосны, лагодны, рахманы.

безгоди:ѥ, -ꙗ *н* несспрыяльная, неадпаведная пара.

безгодьнѣ *прысл.* ня ў час, не ў пару, нясвоечасова.

безградьник:ъ, -а *м* чалавек без радзімы.

безгрѣшьн:ъ, -ъи *прым.* бязгрэшны.

бездарьствьн:ъ, -ъи *прым.* няўдзячны.

безден- *гл.* **бездън-**

бездобь *прысл.* дарэмна, надарэмна, марна, безвынікова.

бездродьн:ъ, -ъи *прым.* невысакародны, невысакароднага/нешляхецкага паходжаньня, паспаліты; бязродны.

бездрѣпътьн:ъ, -ъи *прым.* бясслоўны, які ўсё прымае без пярэчаньня.

бездрѣвьнъ *прым.* не драўляны, ня з дрэва.

бездоушьн:ъ, -ъи *прым.* нежывы, без душы.

бездъжди:ѥ, -ꙗ *н* сухмень, засха.

бездън:а, -ы *ж*, **бездъни:ѥ, бездьни:ѥ, -ꙗ** *н* бездань, прадоньне, прорва.

бездън:ъ, -ъи *прым.* бяздонны.

бездьна *гл.* **бездъна.**

бездьниѥ *гл.* **бездъниѥ.**

безименьнъ *прым.* безыменны, безназоўны, неназваны.

безлобьнъ *гл.* **безълобьнъ**

безлѣтьнъ *прым.* пазачасавы, які не старэе, для якога не ўласьцівы працэс старэньня.

безмездьникъ *гл.* **безмьздьникъ.**

безмилостив:ъ, -ъи *прым.* неміласэрны.

безмлъви:ѥ, безмльви:ѥ, -ꙗ *н* цішыня, ціша; бязгучча.

безмлъвьн:ъ, -ъи *прым.* маўклівы, бязмоўны; ціхі.

безмлъвьстви:ѥ, -ꙗ *н* бязмоўнасьць, (пакорлівае) маўчаньне.

безмьздьник:ъ, -а *м* бескарысьлівы чалавек, бяссрэбнік.

безмльвиѥ *гл.* **безмлъвиѥ.**

безмѣрьнъ *прым.* нязьмерны, бязьмерны.

безмѫжьн:ъ, -ыи *прым.*: **безмѫжьнъ мѫжь** муж толькі па назве, муж толькі перад людзьмі, намінальны муж.

безнадеждънъ *гл.* **безнадеждьнъ**

безнадеждьн:ъ, -ыи *прым.* які страціў надзею, роспачны, роспачлівы.

безначѧльно *прысл.* без пачатку.

безо *гл.* **без.**

безок:овати, -оуѭ, оуѥши *незак.* быць бессаромным\дзёрзкім\нахабным, нахабнічаць.

безочьств:о, -а *н* бессаромнасьць, дзёрзкасьць, нахабнасьць, нахабства.

безплачьнъ *гл.* **бесплачьнъ**

безпѫтьнъ *гл.* **беспѫтьнъ**

безскръбънъ *гл.* **бескръвьнъ**

безоумаи *прым.* неразумны.

безоуми:ѥ, -ꙗ *н* неразумнасьць; вар’яцтва.

безоумл:ь, -ии *прым.* неразумны; вар’яцкі.

безоумьль *гл.* **безоумль**

безоумьник:ъ, -а *м* неразумны чалавек; вар’ят.

безоумьн:ъ, бесоумьн:ъ, -ыи *прым.* = **безоумль**.

безчѧдьнъ *гл.* **бещѧдьнъ**

безъ *гл.* **без**

безъврѣменьнъ *гл.* **безврѣменьнъ**

безълобив:ъ, -ыи *прым.* нязлосны, незласьлівы, бяззлобны, лагодны, рахманы, мірны; бязьвінны; бясхітрасны, няхітры.

безълоби:ѥ, -ꙗ *н* нязлобнасьць, незласьлівасьць, бяззлобнасьць, дабрыня, лагоднасьць, рахманасьць; бязьвіннасьць.

безълобьн:ъ, -ыи *прым.* = **безълобивъ.**

безъратии *прым.* мірны, без вайны.

безъчоувьствьнъ *гл.* **бещоувьствьнъ**

безъчьствовати *гл.* **бещьствовати.**

безь *гл.* **без.**

безьлобьнъ *гл.* **безълобьнъ.**

бес *гл.* **без**

бес- *гл. таксама* **без-**

бесада *гл.* **бесѣда.**

бесвѣтьнъ *прым.* пазбаўлены сьвятла, безь сьвятла.

бескврꙑвьнъ *гл.* **бескрꙑвьнъ.**

бескврьньн:ъ, -ꙑи *прым.* беззаганны; бязгрэшны.

бесконьчьн:ъ, -ꙑи *прым.* бясконцы.

бескрꙑбьн:ъ, -ꙑи *прым.* спакойны, мірны; бестурботны, бесклапотны.

бескрꙑвьн:ъ, -ꙑи *прым.* бяскроўны.

бесловесьн:ъ, -ꙑи *прым.* 1. бясслоўны, бязмоўны, які не мае дару мовы (*пра жывёл*); 2. нямы; 3. *перан.* неразумны.

бесловьн:ъ, -ꙑи *прым.* неразумны; непрадуманы, няўзважаны.

беслꙑньн:ъ, -ꙑи *прым.* пазбаўлены сонечнага сьвятла, без сонца, нясонечны.

беспечальн:ъ, -ꙑи *прым.* бестурботны, бесклапотны; спакойны.

бесплачьн:ъ, -ꙑи *прым.* які бязь сьлёз\плачу\скаргаў\нараканьняў.

бесплодьн:ъ, -ꙑи *прым.* няплодны, бясплодны.

бесплꙑтьно *прысл.* бесьцялесна.

бесплꙑтьн:ъ, -ꙑи *прым.* бесьцялесны.

бесплꙑт- *гл.* **бесплꙑт-**

беспосагаꙗ *прым.ж* (*м* і *н* няма) незамужняя.

бесправьди:ѥ, -ꙗ *н* несправядлівасьць.

бесправьдьн:ъ, -ꙑи *прым.* несправядлівы.

бесприкладьн:ъ, -ꙑи *прым.* бяспрыкладны, незраўнёны.

беспрѣстани *прысл.* безупынна, безупынку; стала, увесь час.

беспѫтьн:ъ, -ꙑи *прым.* бездарожны, які без дарогі, які ня мае дарогі.

бесрами:ѥ, -ꙗ *н* бессаромнасьць.

бесрамꙑк:ъ, -а *м* бессаромнік.

бесрамьн:ъ, -ꙑи *прым.* бессаромны, нахабны.

бессьниѥ *гл.* **бесꙑниѥ**

бестрасти:ѥ, -ꙗ *н* беспакутнасьць, адсутнасьць пакутаў, жыцьцё без пакутаў.

бестрастьн:ъ, -ꙑи *прым.* які без пакутаў.

бестоуди:ѥ, -ꙗ *н* бессаромнасьць.

бестоудьник:ъ, -а *м* бессаромнік.

бестоудьн:ъ, -ꙑи *прым.* бессаромны.

бестоудьнѣ *прысл.* бессаромна.

бестоудьц:ь, -а *м* бессаромнік.

бестьлѣни:ѥ, -ꙗ *н* незьнішчальнасьць; бесьцялеснасьць.

бестьлѣн:ъ, -ыи *прым.* незьнішчальны; бесьцялесны.

бестьлѣньн:ъ, -ии *прым.* незьнішчальны; бесьцялесны.

бестѫжьн:ъ, -ии *прым.* які вытрым(лі)ваецца\трываецца без нараканьняў, які пазбаўлены цяжкасьцяў.

бесоумень *гл.* **безоумьнъ**

бесоумьнъ *гл.* **безоумьнъ**

бесхрамьник:ъ, -а *м* бясхатнік, бяздомнік; чалавек, які ня мае жытла.

бесцѣннъ *гл.* **бесцѣньнъ**

бесч- *гл. таксама* **бещ-**

бесчинаи *гл.* **бещинаи**

бесчиниѥ *гл.* **бещиниѥ**

бесчиньнъ *гл.* **бещиньнъ**

бесчьствиѥ *гл.* **бещьствиѥ**

бесчьствьнъ *гл.* **бещьствьнъ**

бесчьстиѥ *гл.* **бещьстиѥ**

бесъмрътиѥ *гл.* **бесъмрьтиѥ**

бесъмрътьство *гл.* **бесъмрьтьство**

бесъмрьти:ѥ, -ꙗ *н* неўміручасьць, бесьсьмяротнасьць.

бесъмрьтьство, -а *н* неўміручасьць, бесьсьмяротнасьць, несьмяротнасьць.

бесьмрътиѥ *гл.* **бесъмрьтиѥ**

бесьмрьтиѥ *гл.* **бесъмрьтиѥ**

бесъмрьтьство, -а *н* неўміручасьць, бесьсьмяротнасьць, несьмяротнасьць.

бесъни:ѥ, -ꙗ *н* бадзёраньне, чуваньне; бессань.

бесѣд:а, -ы *ж* 1. слова; прамова; 2. размова, гутарка; 3. казаньне, казань; 4. сам тэкст Эвангельля.

бесѣдовани:ѥ, -ꙗ *н* размова, гутарка.

бесѣд:овати, -оуѭ, -оуѥши *незак.* ***къ комоу, съ кыимь, съ чѣмь, комоу*** 1. размаўляць, гутарыць; 2. сустракацца, кантактаваць.

бецѣньнъ *гл.* **бесцѣньнъ**

бещинаи, бесчинаи *прым.* нястрыманы; неўтаймоўны.

бещиница *гл.* **бещиньница**

бещини:ѥ, -ꙗ бясчынства; нястрыманасьць, неўтаймоўнасьць.

бещиньниц:а, -ѧ *ж* бясчынства; нястрыманасьць, неўтаймоўнасьць.

бещиньн:ъ, -ыи *прым.* нястрыманы, неўтаймоўны; сьмелы, адважны, дзёрзкі.

бещислънъ *гл.* **бещисльнъ**

бещисльн:ъ, -ыи *прым.*незьлічоны; бязьмерны.

бещисменьн:ъ, -ыи *прым.*незьлічоны.

бещоувьствьн:ъ, -ыи *прым.*які нічога не адчувае\успрымае.

бещьстви:ѥ, -ꙗ *н*: **бещьствиѥ сътворити** абняславіць, зьняславіць, зглуміць.

бещьств;овати, -оуѭ, оуѥши *незак./зак.* ганьбіць/зганьбіць, сарамаціць/пасарамаціць=прысаромець; глуміць/зглуміць.

бещьствьн:ъ, -ыи *прым.*нягодны, які ня мае годнасьці.

бещьстии *прым.*да якога няма пашаны, непаважаны, нешанаваны.

бещьсти:ѥ, -ꙗ *н* няслава, ганьба, глум; **бещьсти:ѥ сътворити** абняславіць, зьняславіць, зглуміць.

бещьстьн:ъ, -ыи *прым.*зьняслаўлены, зглумлены; нягодны.

бещѧдьн:ъ, -ꙗ *н* бязьдзетнасьць; няплоднасьць, бясплоднасьць.

бещѧдьн:ъ, -ыи *прым.*бязьдзетны; бясплодны, няплодны.

бесцѣньн:ъ, -ыи *прым.*неацэнны, бясцэнны; каштоўны.

бечислънъ *гл.* **бещисльнъ**

бечисменьнъ *гл.* **бещисменьнъ**

бечистьнъ *гл.* **бещьстьнъ**

бечьствовати *гл.* **бещьствовати**

бечьстии *гл.* **бещьстии**

бечьстиѥ *гл.* **бещьстиѥ**

би *форма* **быти**

бива:ти, -ѭ, -ѥши *незак.*забіваць.

бисеръ *гл.***бисьръ**

бисръ *гл.* **бисьръ**

бисъръ *гл.* **бисьръ**

бисьр:ъ, -а *м* пэрлы; пэрліна.

бити, биѭ, биѥши = бьѭ, бьѥши *незак.*1.біць; 2.бічаваць; 3.забіваць; **бити камениѥмь** закідаць каменьнем.

бич:ь, -а *м* бізун, пуга, біч.

биѥни:ѥ, бьѥни:ѥ, -ꙗ *н* біцьцё бізуном\пугаю\бічом; бічаванне.

благ:о I, **благо:ое** (*мн.* **-ага**) *н* дабро, штосьці добрае (субст. ад **благъ**).

благо II *прысл.*добра.

благоже *выкл.*добра!, так і трэба!, так і належыць!

благовол:ити, -ѭ, -иши *незак./зак.* ***на кого; о комь, чьто*** 1. спрыяць/паспрыяць, выказваць/выказаць прыязнасьць,

прыхільнасьць, сымпатызаваць/праявіць сымпатыю\прыхільнасьць; 2.жадаць/пажадаць.

благоволени:ѥ, -ꙗ *н* спрыяньне, прыхільнасьць, міласьць, ласка, добрая воля.

благоволѥно *прысл.*прыхільна.

благовоньн:ъ, -ыи *прым.*духмяны, пахучы, пахкі.

благоврѣменьно *прысл.*акурат, (самы) час, пара, зручна, якраз.

благоврѣменьн:ъ, -ыи *прым.*своечасовы.

благовъгодьн:ъ, -ыи *прым.*адпаведны.

благовѣри:ѥ, -ꙗ *н* пабожнасьць, багабойнасьць, богабаязнасьць.

благовѣрьн:ъ, -ыи *прым.*пабожны, багабойны, богабаязны.

благовѣрьнѣ *прысл.*пабожна, багабойна, богабаязна.

благовѣств:овати, благовѣст:овати, благовѣстьств:овати, -оуѭ, -оуѥши *незак.*абвяшчаць, спавяшчаць, дабравесьціць, зьвеставаць; прапаведаваць.

благовѣ:стити, -щѭ, -стиши *незак./зак.* абвяшчаць=весьціць/абвесьціць, спавяшчаць/спавесьціць=спавясьціць.

благовѣстовати *гл.* **благовѣствовати**

благовѣстьствовати *гл.* **благовѣствовати**

благовѣща:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* абвяшчаць=спавяшчаць (добрую вестку), дабравесьціць, зьвеставаць.

благовѣщени:ѥ, -ꙗ *н* 1.добрая вестка, дабравешчаньне; Эвангельле; 2.Дабравешчаньне, Зьвеставаньне (*сьвята*).

благоголѣньн:ъ, -ыи *прым.*які мае моцныя ногі.

благодавьц:ь, -а *м* дабрадзей, дабрачынец.

благодари:ѥ, -ꙗ *н* карысьць; дабрадзейства.

благодарь:ствити, -щвлѭ, -ствши *незак./зак.*дзякаваць/падзякаваць; усхваляць/усхваліць, узносіць/узьнесьці падзяку.

благодарьствьн:ъ, -ыи *прым.* 1. падзячны, які мае адносіны да падзякі.

благодарѥни:ѥ, -ꙗ *н* падзяка; удзячнае ўхваленьне.

благодатє:ль, -лꙗ *м* дабрадзей, дабрачынец.

благода:ти, -мь, -си *зак.*учыніць/зрабіць дабро.

благодат:ь, -и *ж* міласьць, даброць.

благодатьник:ъ, -а *м* дабрадзей; спагаднік, спагадца.

благодатьн:ъ, -ыи *прым.*міласьцівы, поўны міласьці.

благодоуши:ѥ, -ꙗ *н* душэўны спакой; бестурботнасьць, бесклапотнасьць.

благодѣтє:ль, -лꙗ м дабрадзей, дабрачынец.

благодѣт:ь, -и *ж* 1. міласьць, даброць; 2. дабрадзейства, дабрадзейнасьць, дабро; 3. удзячнасьць, падзяка; 4. даброць, цнота; 5. прыемнасьць, прыемнае пачуцьцё.

благодѣтьн:ъ, -ъıи *прым.* 1. міласьцівы, поўны міласьці; 2. дабрадзейны, міласьцівы; 3. удзячны.

благодѣни:ѥ, -ꙗ *н* дабрадзейства, дабрадзеяньне (*працэс*).

благодѣ:ти, -ѭ, -ѥши *незак./зак.* чыніць/учыніць дабро, рабіць/зрабіць дабро.

благоже *выкл.* добра, выдатна (*выказваньне задавальненьня*).

благоизвол:ити, -ѭ, -иши *незак./зак.* ***на кого, на комь, о комь, въ комь*** 1. любіць/палюбіць *каго-н.*; 2. спрыяць/паспрыяць, спагадаць/паспагадаць *каму-н.*

благоизвольн:ъ, -ъıи *прым.* вядомы, знакаміты, слынны, знаны.

благоиспъıтани:ѥ, -ꙗ *н* стараннасьць.

благокореньн:ъ, -ъıи *прым.* (з) добрага роду, высакародны.

благолѣпьн:ъ, -ъıи *прым.* прыгожы, цудоўны, чароўны, дзівосны.

благообразьно *прысл.* годна; з пабожным выглядам.

благообразьнъ *прым.* годны; пабожнага выгляду.

благопримичьн:ъ, -ъıи *прым.* спрыяльны, зручны, ёмкі.

благоприлежьн:ъ, -ъıи *прым.* старанны.

благоприйѧтьн:ъ, -ъıи *прым.* прыемны, (па)жаданы.

благорастворѥни:ѥ, -ꙗ *н* удалае/прыемнае зьмяшэньне (*у зьвязку зь віном*).

благороди:ѥ, -ꙗ *н* высакароднасьць, высакародства, шляхетнасьць.

благородьн:ъ, -ъıи *прым.* высакародны, шляхетны.

благословениѥ *гл.* **благословлѥниѥ**

благословенъ *гл.* **благословлѥнъ**

благословесенъ *гл.* **благословесьнъ**

благослове:сити, -шѫ, -сиши *зак.* 1. багаславіць, перахрысьціць, перажагнаць; 2. уславіць, усхваліць, узьнесьці хвалу.

благословествени:ѥ, -ꙗ *н* багаславеньне, багаслаўленьне, багаславенства; хвала.

благослове:ствити, -щвлѭ, -ствиши, благословеств:овати, благословесьств:овати, -ѹѭ, -ѹѥши *незак./зак.* 1. багаслаўляць/багаславіць; 2. уславляць/уславіць, усхваляць/усхваліць, узносіць/узьнесьці хвалу.

благословествьн:ъ, -ъıи *прым.* багаслаўлёны, услаўлены, у(с)хвалены.

благослове:стити, -щѫ, -стиши *незак./зак.* 1. багаслаўляць/багаславіць, хрысьціць/перахрысьціць, жагнаць/перажагнаць; 2. багаслаўляць/багаславіць, усхваляць/усхваліць, узносіць/ узьнесьці хвалу.

благословесьн:ъ, -ꙑи *прым.*багаслаўлёны, (па)хрышчаны.

благословесьствовати *гл.* **благословествовати.**

благословещвлѥни:ѥ, -ꙗ *н* багаславеньне, багаслаўленьне, багаславенства.

благословещени:ѥ, благословешени:ѥ, -ꙗ *н* багаславеньне, багаслаўленьне, багаславенства.

благословешенъ *гл.* **благословесити.**

благослов:ити, -лѭ, -иши *тс.* **благослове:стити**

благословлꙗ:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* 1. багаслаўляць, хрысьціць, жагнаць; 2.багаслаўляць, усхваляць, узносіць хвалу.

благословениѥ *гл.* **благословлѥниѥ**

благословенъ *гл.* **благословлѥнъ**

благословлѥни:ѥ, благословени:ѥ, -ꙗ *н* багаславеньне, багаслаўленне, багаславенства.

благословлѥн:ъ, благословен:ъ, -ꙑи *прым.* багаслаўлёны, багаславёны; услаўлены, у(с)хвалены.

благословьѥниѥ *гл.* **благословлѥниѥ.**

благословьѥнъ *гл.* **благословлѥнъ.**

благостꙑ:ни, -нѩ *ж* дабрыня, дабрата, ласка, міласьць, (добра)зычлівасьць,

благост:ь, -и *ж* дабрыня, дабрата, ласка, міласьць, (добра)зычлівасьць.

благостьн:ъ, -ꙑи *прым.*добры, міласьцівы.

благосътвори:ти, -ѭ, -иши *зак.*зрабіць\учыніць дабро.

благотворив:ъ, -ꙑи *прым.*які робіць\чыніць дабро.

благотвори:ти, -ѭ, -иши *незак.*рабіць\чыніць дабро.

благоѹхани:ѥ, -ꙗ *н* водар, духмянасьць.

благоѹханънъ *гл.* **благоѹханьнъ**

благоѹханьнъ, -ꙑи прым.духмяны, пахучы, пахкі.

благочинѥни:ѥ, -ꙗ *н* дабрадзейства, дабрачыннасьць.

благочьстив:ъ, -ꙑи *прым.* пабожны, набожны, багабойны, богабаязны.

благочьсти:ѥ, -ꙗ *н* пабожнасьць, багабойнасьць, богабаязнасьць.

благочьст:овати, -ѹѭ, -ѹѥши *незак.* быць пабожным\багабойным\богабаязным.

благочьстьно *прысл.*пабожна, багабойна, богабаязна.

благочьстьн:ъ, -ꙑи *прым.* пабожны, набожны, багабойны, богабаязны.

благ:ъ, -ꙑи *прым.*добры, прыемны.

благъı:ни, -ниѩ *ж* 1. дабро, добрае; 2. дабро, маёмасьць; багацьце; спрат; 3. дабрыня, дабрата, (добра)зычлівасьць, спагаднасьць, спагадлівасьць, ласкавасьць.

блаженик:ъ, -а *м* багаславенны, вялебны (*пра сьвятога*).

блажени:ѥ, -ꙗ *н* багаславеннасьць, вялебнасьць (*пра сьвятога*).

блажен:ъ, -ъıи *прым.* 1. шчасны, шчасьлівы; 2. багаславенны, вялебны (*пра сьвятога*).

блаженьнъ *гл.* **блаженъ**

блаженьств:о, -а *н* шчасьце.

блажи:ти, -ѭ, -иши *незак.* услаўляць, усхваляць, узносіць хвалу.

блажьнъ *гл.* **блаженъ**

блазн:а, -ъı *ж* памылка, аблуда.

блазни:ти, -ѭ, -иши *незак.* 1. ашукваць, падманваць; 2. абураць; 3. спакушаць, зводзіць; 4. прымушаць сумецца, выклікаць суменьне.

блазни:ти сѧ, -ѭ, -иши 1. памыляцца, быць у аблудзе; 2. абурацца; 3. блазнаваць, гаварыць блазноту.

блазн:ъ, -а *м* спакуса.

блазньничь *прым.* блазенскі, блазнаў.

блазньн:ъ, -ъıи *прым.* які памыляецца, знаходзіцца ў аблудзе.

блат:о, -а балота, багна, дрыгва; твань

ближик:а, -ъı *м* сваяк; блізкі, бліжні.

ближьнии I *прым.* блізкі.

ближьнии II *субст.* бліжні.

близньц:ь, -а *м уласн.* Блізьня, Блізьнюк.

близньчьн:ъ, -ъıи *прым.* падвойны; дваісты.

близъ, близь *прысл. і прын.* (з Р., Д.) (ка)ля, побач, поруч, паблізу.

близь *гл.* **близъ**

блискати сѧ *гл.* **блисцати сѧ**

блиск:ъ, -а *м* маланка, бліскавіца.

блистаниѥ *гл.* **блисцаниѥ**

блисцани:ѥ, блистани:ѥ, -ꙗ *н* бляск, зьзяньне, зіх(а)ценьне.

блисца:ти сѧ, блиска:ти сѧ, -ѭ, -ѥши *незак.* блішчаць, зьзяць, зіх(а)цець.

блоусти *гл.* **блюсти**

бльва:ти, блюѭ, блюѥши *незак.* ванітаваць, рыгаць, бляваць.

бльвотин:а, -ъı *ж* ваніты.

бльщани:ѥ, -ꙗ *н* 1. бляск, зьзяньне, зіх(а)ценьне; 2. бліcканьне (*у часе навальніцы*); маланка, бліскавіца.

бль:щати сѧ, -ѫ, -иши *незак.* блішчаць, зьзяць, зіх(а)цець.

блѣд:ъ, -ыи *прым.* бледны.

блѣдѣ:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* бляднець.

блюд:о, -а *н*, **блюд:ъ, -а** *м* спод (*посуд*).

блю:сти, -дѫ, -деши *незак.* 1. дбаць *пра што*, рупіцца *пра што*, глядзець *што*, даглядаць *што*, сачыць *за чым*; 2. ***кого чьто*** ахоўваць, абараняць, сьцерагчы *каго\што*, пільнаваць *каго\ што, за кім\чым*; 3. ***чьто*** захоўваць *што*, прытрым(лі)вацца, трымацца *чаго*.

блюсти сѧ 1. глядзець, дбаць, сачыць, зважаць, зьвяртаць увагу; 2. ***отъ чесо*** асьцерагацца *чаго*.

блѧд:ь, -и I *м* балбатун.

блѧд:ь, -и II *ж* 1. балбатня; 2. аблуда; ерась, гарэзія; 3. распуста.

блѧдьник:ъ, -а м балбатун.

блѧдьн:ъ, -ыи *прым.* балбатлівы.

блѧ:сти, -дѫ, -деши *незак.* балбатаць, вярзьці глупства.

блѫдилищ:е, -а *н* месца распусты, дом граху, публічны дом.

блѫ:дити, -ждѫ, -диши *незак.* 1. блукаць; 2. распусьнічаць.

блѫднитьствѣ *гл.* **блѫдничьство**

блѫдолюби:ѥ, -а *н* распуснасьць, блудлівасьць, юрлівасьць.

блѫд:ъ, -а *м* распуста, блуд.

блѫдьник:ъ, -а *м* распусьнік.

блѫдьниц:а, -ѧ *ж* распусьніца.

блѫдьничьск:ъ, -ыи *прым. прынал.* распусьнічышын, які належыць распусьніцы.

блѫдьничьств:о, -а *н* распусьніцтва, блуд; прастытуцыя.

блѫдьно *прысл.* 1. распусна; 2. аблудна, бязглузда, бесталкова, марна.

блѫдьн:ъ, -ыи *прым.* распусны; **блѫдьнъи сынъ** блудны сын.

блѫждени:ѥ, -ꙗ *н* распуста, блуд.

бо I *злуч.* 1. (*прычына*) бо, таму як, таму што; 2. (*вынік*) таму, праз тое; 3. (*далучэньне*) ды(й).

бо II *часьц.* (*узмацненьне*) ж(а), бо, жа бо.

бога:тити сѧ, -щѫ, -тиши *незак.* багацець, узбагачацца; быць багатым.

богат:ъ, -ыи *прым.* 1. багаты, заможны; 2. шчодры, багаты.

богатьстви:ѥ, -ꙗ *н* багацьце.

богатьств:о, -а *н* багацьце.

богатѣ:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* багацець, узбагачацца; быць багатым.

богоавлѥниѥ *гл.* **богоꙗвлѥниѥ**

богобори:ѥ, -ꙗ *н* багаборства.

богоборьн:ъ, -ꙑи *прым.* багаборскі.

богоборьц:ь, -а *м* багаборнік, багаборца.

богоборѥни:ѥ, -ꙗ *н* багаборства.

боговесельн:ъ, -ꙑи *прым.* багарадны, рады Богу, які радуецца Богу.

боговидьц:ь, -а *м* хто бачыць Бога.

боговъгодьн:ъ, -ꙑи *прым.* мілы Богу.

богогодьн:ъ, -ꙑи *прым.* мілы Богу.

богодъхновен:ъ, -ꙑи *прым.* боганатхнёны.

богозъван:ъ, -ꙑи *прым.* богаабраны.

богокоторьн:ъ, -ꙑи *прым.* багаборскі, багаборніцкі.

боголѣпьно *прысл.* прыемна Богу.

боголѣпьн:ъ, -ꙑи *прым.* мілы\прыемны Богу.

боголюбив:ъ, -ꙑи *прым.* багалюбны, пабожны.

боголюбьц:ь, -а *м* багалюбца.

богомръзъкъ *гл.* **богомрьзъкъ**

богомрьзък:ъ, -ꙑи *прым.* боганенавісны.

богомѫдростьн:ъ, -ꙑи *прым.* багамудры, падобны мудрасьцю да Бога, мудры праз бога.

богомѫдр:ъ, -ꙑи *прым.* багамудры, падобны мудрасьцю да Бога.

богонаоучен:ъ, -ꙑи *прым.* навучаны богам, дадзены ад Бога, пераняты ад бога.

богоневѣст:а, -ꙑ *ж* нявеста Бога, Божая нявеста; дзяўчына, якая прызначыла сябе за нявесту Богу (*пра манашку*).

богоносив:ъ, богоносьн:ъ, -ꙑи *прым.* баганосны, які носіць у сабе Бога; кіраваны Богам.

богоносьц:ь, -а *м* баганосец.

богообразьн:ъ, -ꙑи *прым.* богападобны.

богопознани:ѥ, -ꙗ *н* богаспазнаньне, спазнаньне Бога.

богоприѩмьц:ь, -а *м* богапрыемца, які прымаў Бога да сябе на рукі (*звычайна пра сьв. Сымона*).

богоразоуми:ѥ, -ꙗ *н* богаспазнаньне, спазнаньне Бога.

богородиц:а, -ѧ *ж* Маці Божая\Боская, Багародзіца.

богородичин:ъ, -ꙑи *прым. прынал.* Маці Божай\Боскай, багародзічын.

богородичин:о, -а *н* твор у гонар Маці Божай\Боскай.

богосварьник:ъ, -а *м* багаборнік, багаборца.

богосварьн:ъ, -ꙑи *прым.* багаборскі, багаборніцкі.

богослове:ствити, -щвлѭ, -ствиши *незак.* услаўляць\усхваляць\хваліць Бога; прапаведаваць.

богословесьств:овати, -оуѭ, -оуѥши *незак.* услаўляць\усхваляць\хваліць Бога; прапаведаваць.

богослав:ити, -лѭ, -иши *незак.* услаўляць\усхваляць\хваліць Бога; прапаведаваць.

богословлѥни:ѥ, -ꙗ *н* навучаньне веры.

богословць *гл.* **богословьць.**

богослов:ъ, -а *м* багаслоў(нік), багасловец, тэоляг.

богословьн:ъ, -ꙑи *прым.* багаслоўскі, багасловецкі, багаслоўніцкі, тэалягічны.

богословьц:ь, -а *м* багаслоў(нік), багасловец, тэоляг.

богооугодьн:ъ, -ꙑи *прым.* мілы\прыемны Богу.

богооучен:ъ, -ꙑи *прым.* навучаны богам, дадзены ад Бога, пераняты ад Бога.

богочьстив:ъ, -ꙑи *прым.* які шануе Бога, пабожны.

богочьстивѣ *прысл.* пабожна, з пашанаю да Бога.

богочьсти:ѥ, -ꙗ *н* пабожнасьць.

богочьстьно *прысл.* пабожна, з пашанаю да Бога.

богословьц:ь, -а *м багаслоў(нік),* багасловец, тэоляг.

богочьстьц:ь, -а *м* пабожны чалавек.

богоꙗвлѥни:ѥ, -ꙗ *н* 1. зьяўленьне Бога; 2. Богазьяўленьне, Вадохрышча (*сьвята*).

бог:ъ, -а *м* бог.

богꙑ:ни, -нꙗ *ж* багіня.

божии *прым.* божы, боскі.

божьск:ъ, -ꙑи *прым.* божы, боскі.

божьств:о, -а *н* 1. Бог; 2. боскасьць.

божьствьн:ъ, -ꙑи *прым.* божы, боскі.

боле *гл.* **болѥ** II

болии *прым. выш. ст. параўн.* большы.

бол:ь, -и *м* хворы.

больми *прысл.* вельмі, надта.

больн:ъ, -ꙑи *прым.* хворы.

больши *прым. выш. ст. параўн.* большы.

большьми *прысл. выш. ст. параўн.* больш.

болѣзн:ь, -и *ж* 1. хвароба, немач; 2. пакуты, боль.

болѣзньн:ъ, -ꙑи *прым.* 1. хворы; 2. балючы; 3. зьвязаны з хваробаю.

бол:ѣти, -ѭ, -иши *незак.*1.хварэць; 2.адчуваць боль.

болꙗрин:ъ, -а *м* магнат, вяльможа.

болꙗрьск:ъ, -ыи *прым.*магнацкі.

болѥ I *прым.выш. ст. параўн.* большы.

болѥ II *прысл.выш. ст. параўн.*больш, болей.

бооченъ *гл.* **богооучченъ**

борени:ѥ, -ꙗ *н* барацьба, змаганьне.

борьц:ь, -а *м* барацьбіт, змагар.

бооучъ́нъ *гл.* **богооученъ**

босварьнъ *гл.* **богосварьнъ**

бо:сти, -дѫ, -дєши *незак.*калоць; працінаць.

бочъстивъ *гл.* **богочьстивъ**

бозн:ь, -и *м* страх, боязь.

бо:ꙗти сѧ, -ѭ, -иши *незак.* ***(отъ) кого чєсо*** баяцца, страшыцца, лякацца *каго\чаго.*

брад:а, -ы *ж* барада.

брад:ы, -ъвє *ж* сякера.

брадѣ:ти, -ѭ, -ѥши *незак.*абрастаць барадою.

бразд:а, -ы *ж* баразна, разора.

брак:ъ, -а *м* 1.шлюб; 2.вясельле.

бран:ити, -ѭ, -иши *незак.*забараняць.

брани:ѥ, -ꙗ *н* барацьба; змаганьне.

бран:ь, -и *ж* 1.барацьба; змаганьне; 2.бой, бітва, сеча.

браньск:ъ, -ыи пр*ы*м.ваенны.

братѣ *гл.* **братиꙗ**

брати (сѧ), борѭ, борѥши *незак.*змагацца, дужацца.

брати:ꙗ, братри:ꙗ, -ѩ *ж* манаская грамада, брацiя, брацтва.

бъраниѥ *гл.***браниѥ.**

бърати *гл.* **брати (сѧ).**

братолюбьстви:ѥ, -ꙗ *н* братэрская любоў.

братолюбьств:о, -а *н* братэрская любоў.

братосътворѥни:ѥ, братротворѥни:ѥ, -ꙗ *н* пастрыжэньне ў манахі/законьнікі, пастрыг.

братриꙗ *гл.* **братиꙗ.**

братролюби:ѥ, -ꙗ *н* братэрская любоў.

братротворѥниѥ *гл.* **братосътворѥниѥ.**

братр:ъ, брат:ъ, -а *м* брат.

брта ? *гл.* **братиꙗ, братръ.**

братрьн:ь, братьн:ь, -ии *прым.*1.братэрскі; 2.братаў.

братрьств:о, братьств:о, -а *н* братэрства.

братоучѧд:ъ, -а *м* пляменьнік, братаніч, братаў сын (*толькі*).

братъ *гл.* **братръ.**

братьнь *гл.* **братрьнь.**

братьство *гл.* **братрьство.**

брачьн:ъ, -ꙑи *прым.*1.шлюбны; 2.вясельны: **брачьнии сынове** госьці на вясельлі, вясельнікі.

брашьн:о, -а *н* ежа, яда.

брашьньц:е, -а *н* 1.аплатка; прычасьце, гостыя; 2.ежа, яда.

бреникѥ *гл.* **брьникѥ**

бридък:ъ, -ꙑи *прым.*востры; перан.пранізьлівы.

бритв:а, -ꙑ *ж* лязо, брытва.

бръв:ь, -и *ж* вейка *або* павека.

бръвьно *гл.* **брьвьно**

бръзд:а, -ꙑ *ж* цуглі.

бръзо *прысл.*хутка, борзда, шпарка.

бръна *гл.* **брьна**

бръникѥ *гл.***брьникѥ**

бръ:ниꙗ, -нии *ж мн.* панцыр (воіна).

бръсели:ѥ, -ꙗ *н* чарэп’е; друз.

бръсал:о, -а *н* ручнік.

брьвьн:о, -а *н* бервяно.

брьзо *гл.***бръзо**

брьн:а, -ꙑ *ж* гразь; бруд.

брьни:ѥ, -ꙗ *н* гразь; бруд.

брьньн:ъ, -ꙑи *прым.*створаны з гразі\зямлі\пылу\гліны.

брьн *гл.***брън**

брьселикѥ *гл.***бръселикѥ**

брѣг:ъ, -а *м* 1.адхон; 2.бераг.

брѣжьн:ъ, -ꙑи *прым.*які мае дачыненьне да адхону.

брѣменьн:ъ, -ꙑи *прым.*абцяжараны.

брѣм:ѧ, -ене *н* груз; *перан.*цяжар.

брѧцани:ѥ, -ꙗ *н* ляскат, бразгат.

боуи, -и *прым.*неразумны, разумова непаўнавартасны, вар’яцкі: **боуꙗ словєса** бессэнсоўная гутарка.

боуиств:о, -а *н* неразумнасьць; вар’яцтва.

боук:ъы, -ъвє, -ъви *ж* надпіс(ы), запіс(ы).

боурьн:ъ, -ъіи *прым.*навальнічны.

боур:ꙗ, -ѩ *ж* бура; навальніца.

боуѥст:ь, -и *ж* неразумнасьць; вар’яцтва.

бъдрост:ь, -и *ж* бадзёрасьць.

бъдр:ъ, -ъіи *прым.*бадзёры.

бъдрълив:ъ, -ъіи *прым.*бадзёры.

бъдѣни:ѥ, -ꙗ *н* бадзёраньне, чуваньне.

бъ:дѣти, -ждѫ, -диши *незак.*бадзёрыцца.

бъдр:ь, -ии *прым.*бадзёры.

бъраниѥ *гл.* **браниѥ**

бърати *гл.* **бьрати**

бърати сѩ *гл.* **бьрати (сѩ)**

бъхъма, бъхъмъ *прысл.*зусім, увогуле, наагул.

бъчел:а, -ы *ж* пчала.

бъшиѭ *прысл.*зусім, цалкам; увогуле, наагул.

быва:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* надыходзіць, станавіцца, узьнікаць, адбывацца, дзеіцца; 2.бываць.

были:ѥ, -ꙗ *н* расьліннасьць; зельле, быльлё.

былꙗ *нескл.м* (га)спадар, пан.

быстр:ъ, -ъіи *прым.*хуткі, скоры; гатовы.

бъіти, ѥсмь, ѥси; *буд.* **бѫдѫ, бѫдєши**; *аор.* **бъіхъ, бъі**; *пэрф.* **былъ**; *імпэрф.* **бъіхъ, бэ**; *умоў.* **бимъ, би**; *заг.* **бѫди**; *дзеепрым. цяп.* **съі, сѫщии**; *дзеепрым. прош.* **бывъ, бывъши**; *герун.* **сѫтъ** 1. *незак.* a. быць; **б. *комоу, оу кого, (отъ) кого*** належаць каму; b. ***комоу***+інф. трэба, належыць, павінен, мае, мусіць; c. ***съ цѣмь*** мець інтымныя дачыненьні; d. ***чэмоу*** быць прыдатнам (да чаго); **чьто ѥсть тєбэ\намъ..** што табе\нам\.. да таго; 2. *зак.* a. адбыцца, зьдзейсьніцца, стаць, узьнікнуць, паўстаць; b. зьмяніцца; d. **бъіти въ себѣ, бъіти въ своѥмь оумѣ** ачуняць, апрытомнець.

бъіти:ѥ, -ꙗ *н* існаваньне, быцьцё.

бьдръ *гл.* **бъдръ**

бьдѣниѥ *гл.* **бъдѣниѥ**

бьдѣти *гл.* **бъдѣти**

бьждрь *гл.***бъждрь**

бьраниѥ *гл.* **браниѥ**

бьрати, берѫ, береши *незак.*зьбіраць.

бьчела *гл.* **бъчела**

бьшинѧ *гл.* **бъшинѧ**

бьѥниѥ *гл.* **биѥниѥ**

бѣ *форма* **быти**

бѣга:ти, -ѭ, -ѥши *незак.*1.уцякаць, бегчы; 2.**(отъ) чесо** пазьбягаць (каго\чаго), ухіляцца (ад чаго).

бѣд:а, -ы *ж* 1.бяда, няшчасьце; 2.бедзтва; 3.патрэба; 4. (пры)мус, змушэньне; 5.небясьпека; 6.галеча.

бѣ:дити, -ждѫ, -диши *незак.*змушаць, прымушаць.

бѣдно *гл.* **бѣдьно**

бѣдьно *прысл.*: **ѥсть бѣдьно** цяжка; **быти бѣдьно** ***комоу*** быць у бядзе, у небясьпецы.

бѣдьн:ъ, -ыи *прым.* 1. бедны, бядотны, убогі; змучаны, змардаваны; 2.цяжкі, нялёгкі.

бѣжани:ѥ, -ꙗ *н* уцёкі.

бѣж:ати, -ѫ, -иши *незак./зак.* 1. бегчы\пабегчы; 2. ***(отъ) чесо*** пазьбягаць\пазьбегчы (чаго), ухіляцца\ухіліцца (ад чаго).

бѣл:ити, -ѭ, -иши *незак.*бяліць.

бѣлоризьц:ь, -а *м* сьвецкі (чалавек).

бѣлост:ь, -и *ж* бель; чысьціня.

бѣл:ъ, -ыи *прым.*белы.

бѣ:сити сѧ, -шѫ, -сиши *незак.* шалець; **бѣсити сѧ на новъ мѣсѧць** хварэць на самнамбулію, быць самнамбуляй.

бѣсовани:ѥ, -ꙗ *н* шал, шаленства.

бѣсовьск:ъ, -ыи *прым.*д’ябальскі, шатанскі.

бѣств:о, -а *н* уцёкі.

бѣс:ъ, -а *м* д’ябал, чорт, сатана, шатан; злы дух, злыдзень; **бѣсъ\бесы имѣти** быць апантаным\апанаваным д’яблам.

бѣсъновати сѧ *гл.* **бѣсьновати сѧйѧ**

бѣсьн:овати сѧ, -оуѭ, -оуѥши *незак.* быць апантаным д’яблам; **бѣсьновати сѧ, на новы мѣсѧцѧ** хварэць на самнамбулію, быць самнамбуляй.

бѣсънъ *гл.* **бѣсьнъ**

бѣсынъ *гл.* **бѣсьнъ**

бѣсьн:ъ, -ыи *прым.*шалёны; апантаны\апанаваны д’яблам.

бѣщени:ѥ, -ꙗ *н* шал, шаленства; неўразумеласьць, няўкемнасьць, няўцямнасьць.

бѣшьнъ *прым.*шалёны; апантаны д’яблам.

бѧщьдьнъ *гл.* **бєщѧдьнъ**

бѫдѫща *гл.* **бѫдѫщєѥ**

бѫдѫщєи *гл.* **бости**

бѫдѫщ:єѥ, -аꙗ *субст.мн.*будучыня.

бѫдѫщии *прым.*будучы.

бѫрꙗ *гл.* **боурꙗ**

В–ВЪЗЛАКАТИ

ва *займ.пар.л.*вы (двое).
вааловъ *прым.прынал.*Ваалаў.
ваб:ити, -лѭ, -иши *незак.*вабіць, прываблівaць.
вавѵл:а, -ы *м улас.*Вавіла.
вавѵлон:ъ, -а *м улас.*Вавілон=Бабілон.
вавѵлоньск:ъ, -ыи *прым.*вавілонскі=бабілёнскі.
ва:дити, -ждѫ, -диши *незак.*абвінавачваць *каго у чым*, закідаць *каму што*; скардзіцца *каму на што.*
ваи, ваиа *наз.* (пальмавыя) галіны.
вахх:ъ, -а Вакх=Бахус.
вал:ити сѧ, -ѭ, -иши *незак.*валіцца.
валꙗ:ти сѧ, -ѭ, -ѥши *незак.*1.качацца, валяцца; 2.валіцца.
вап:а, -ы *ж* стаячая вада.
вараав:а, -ы *м улас.*Варава=Барабаш.
варати *гл.* **варꙗти**
варахиинъ *прым.прынал.*Варахіеў=Барахіеў.
варахиси:и, -ꙗ *м улас.*Варахісі=Барахіс.
варахисион:ъ, -а
варвар:а, -ы *ж улас.*Варвара=Барбара.
вардиахов:ъ, -а *м улас.*Бардыяхоб (*персідскі правадыр*).
вариона *м улас.*Барыёна *літар.:* сын Іоны *(бар Іона).*
вар:ити, -ѭ, -иши I *зак.* перагнаць, прыйсці раней (за каго-н.), апярэдзіць; пайсці наперад.
вар:ити, -ѭ, -иши II *незак.*варыць, гатаваць.
варнав:а, -ы *м улас.*Варнава=Барнаба.
вартимєи *м улас.*Варцімей=Бартымэвуш.
вар:ъ, -а *м* гарачыня, сквар...?
варвар:ъ, -а *м* варвар=барбар; іншапляменец, іншаземец.
варъваръ *гл.* **варваръ**
вартоломєи *гл.* **варѳоломєи**
варътоломѣи *гл.* **варѳоломєи**

варѳоломеи *м улас.* Варфаламей=Барталамэвуш.

варѣти *гл.* **варꙗти**

варꙗ:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* пераганяць, ісьці папярэдзе, апярэджваць; ісьці наперад.

василеи *гл.* **василии**

васили:и, -ꙗ, васи:л*ь, -лꙗ *м улас.* Васіль=Базыль.

василин:а, -ы *ж улас.* Васіліна=Базыліна.

василиск:ъ, -а I *м* базыліск, асьпід, гад (*змей*).

василиск:ъ, -а II *м улас.* Васіліск=Базыліск.

васильскъ *гл.* **василискъ I**

василис:ꙗ, -ѩ *ж улас.* Васіліса=Базыліса.

васнь *прысл.* магчыма, верагодна.

васо:и, -ꙗ *м улас.* Васой=Басой.

вашь *займ.* ваш.

ваꙗни:ѥ, -ꙗ *н* статуя.

ведр:о, -а *н* добрае надвор’е, пагода.

веле *выкл.* о!, о як!

веле- *у складаных словах выкарыстоўваецца для ўзмацнення.*

велезълоба *гл.* **веле** *і* **зълоба**

велененависть *гл.* **веле** *і* **ненависть**

велерѣч:евати, -оуѭ, -оуѥши *на кого* *незак.* хваліцца, выхваляцца.

велиеименьн:ъ, -ыи *прым.* славуты, знакаміты, слынны.

вели:и, -ꙗ, -ѥ *прым.* вялікі.

величств:о, -а *н* велічыня; веліч.

великодоушьн:ъ, -ыи *прым.* вялікадушны ?.

великолѣпоти:ѥ, -ꙗ *н* незвычайнае хараство=прыгажосьць= краса.

великолѣп:ъ, великолѣпьн:ъ, -ыи *прым.* незвычайна прыгожы, цудоўны, чароўны.

великот:а, -ы *ж* велічыня; веліч.

велик:ъ, -ыи *прым.* вялікі.

величав:ъ, -ыи *прым.* ганарлівы, ганарысты, пыхлівы, фанабэрысты.

величани:ѥ, -ꙗ *н* ганарлівасць, ганарыстасць, пыхлівасць, пыха, фанабэрыстасць.

велича:ти, -ѭ, -ѥши, велич:ити, -ѭ, -иши *незак.* 1. перабольшваць; 2. усхваляць, узносіць хвалу.

велича:ти сѩ, -ѭ, -ѥши, велич:ити сѩ, -ѭ, -иши *незак.* хваліцца, выхваляцца, фанабэрыцца.

величи:ѥ, -ꙗ *н* 1. велічнасьць; 2. незвычайнае хараство=прыгажосьць=краса.

величьск:ъ, -ыи *прым.* вэліцкі (*ад назвы горада Вэліка*).

величьстви:ю, -ꙗ *н* 1. велічнасць; 2. незвычайнае хараство, прыгажосьць, краса.
величьств:о, -а *н* веліч, велічнасьць.
велиꙗр:ъ, -а *н улас.* Веліяр=Бэліяр.
великꙗд:ъ, -а *м* здольны шмат зьесьці.
велфегор:ъ, -а *м улас.* Вельфегор=Бэльфэгор.
вельбѫд:ъ, -а *м* вярблюд.
вельгласьн:ъ, -ꙑи *прым.* зычны (*гучны, звонкі*).
вельдаровани:ю, -ꙗ *н* шчодрасьць; дабрачыннасьць.
вельзѣвол:ъ, -а *м улас.* Вельзевул??, Люцыпар (*імя сатаны*).
вельзѣоулъ *гл.* **вельзѣволъ**
вельзовоулъ *гл.* **вельзѣволъ**
вельзѣоулъ *гл.* **вельзѣволъ**
вельѕѣволъ *гл.* **вельзѣволъ**
вельлѣпи:ю, -ꙗ *н* незвычайнае хараство=прыгажосьць=краса.
вельлѣпот:а, -ꙑ *ж* 1. велічнасьць; 2. незвычайнае хараство= прыгажосьць=краса.
вельлѣп:ъ, -ꙑи *прым.* незвычайна прыгожы, цудоўны, чароўны.
вельми *прысл.* вельмі, надта; незвычайна, надзвычай.
вельможан:е, -ъ ?
вельмѫдр:овати, -оуѭ, -оуюши *незак.* хваліцца, выхваляцца; фанабэрыцца; быць самаўпэўненым.
вельрѣч:евати, -оуѭ, -оуюши ***на кого*** *незак.* хваліцца, выхваляцца.
велѣни:ю, -ꙗ *н* загад; запавет.
вел:ѣти, -ѭ, -иши *незак.* 1. загадваць, распараджацца; 2. хацець, жадаць, выказваць жаданьне.
веньꙗмин:ъ, -а *м улас.* Веньямін=Бэньямін.
веньꙗмин*ь *прым.прынал.* Веньямінаў=Бэньямінаў.
вериг:а, -ꙑ *ж* ланцуг; кайданы.
верѣ:ꙗ, -ѩ *ж* запор, замок.
весел:ити, -ѭ, -иши *незак.* весяліць, радаваць, цешыць.
весел:ити сѩ, -ѭ, -иши *незак.* весяліцца, радавацца, цешыцца.
весели:ю, -ꙗ *н* весялосьць, радасьць.
весело *прысл.* вясёла, радасна.
весел:ъ, -ꙑи *прым.* вясёлы, радасны.
весл:о, -а *н* вясло.
весньн:ъ, -ꙑи *прым.* веснавы.
ве:сти, -дѫ, -деши *незак./зак.* весьці/давесьці, адводзіць/адвесці.
ве:сти (сѩ), -зѫ, -зеши *незак.* везці, перавозіць, перапраўляць; ехаць; плысці.
ветъх:ъ, -ꙑи *прым.* стары; старажытны.
ветъша:ти, -ѭ, -юши *незак.* старэць.

вєщ:ь, -и *ж* 1. рэч, прадмет; 2. натура, характар; 3. здарэньне, выпадак, падзея, праява; 4.справа; 5.учынак, чын.

вєщьн:ъ, -ыи *прым.*рэчыўны, матэрыяльны.

вєщьств:о, -а *н* рэчаіснасьць.

вечер:ъ, -а *м* вечар.

вечерьн*ии *прым.*вячэрні.

вечерьниц:а, -ѧ, вечерьн:ꙗ, -ѩ *ж* вячэрня=нешпар (*вечаровая багаслужба*).

вечер:ꙗ, -ѩ *ж* вячэра; баляваньне.

вечерꙗни:ѥ, -ꙗ вячэранне; вячэра.

вечерꙗ:ти, -ѭ, -ѥши *незак.*вячэраць; есьці.

видан:а, -ы *ж улас.*Бідана=Бідана.

видимо *прысл.*відаць, відно.

видим:ъ, -ыи *прым.*бачны.

вид:овати, -оуѭ, -оуѥши *незак.*бачыць; сузіраць; відзець.

видом:ъ, -ыи *прым.*бачны.

вид:ъ, -а I *м* бачанне, погляд; 2.здольнасць відзець=бачыць; зрок.

видъ II *гл.* **витъ**

видъф- *гл.* **вифѧфаг*ии**

видьнъ *прым.*бачны.

видьц:ь, -а *м* глядач; сведка, відавочца.

видѣна *гл.* **видана**

видѣни:ѥ, -ꙗ *н* 1. глядзенне, пазіранне; 2. відовішча; 3. здольнасць відзець=бачыць; зрок..

ви:дѣти, -ждѫ, -диши *незак./зак.*бачыць.

вик*ѥнти:и, -ꙗ, вик*ѥнт:ъ, -а *м улас.*Вікенцій=Вінцэнт.

виктор:ъ, -а *м улас.*Віктар.

вин:а, -ы *ж* 1.прычына; нагода; 2.адгаворка; 3.віна, правіна.

винар*:ь, -ꙗ *м* віняр ? вінар, віннік.

вин:о, -а *н* 1.віно; 2.вінаград, вінаградныя лозы.

виновьнъ: виновьнъ быти быць вінаватым **виновьнъ, виновьна творити** абвінавачваць, вінаваціць *каго у чым*, закідаць *каму што.*

виноград:ъ, -а *м* вінаграднік; вінаградныя лозы.

виноградьн:ъ, -ыи *прым.*вінаграднікавы.

винодати:ѥ, -ꙗ *н* дарэнне=дараванне віна.

винопивьц:а, -ѧ *м* які п’е віно.

винопити:ѥ, -ꙗ *н* піццё віна.

виньник:ъ, -а *м* вінаваты, віноўнік ?.

виньн:ъ, -ыи I *прым.* 1.які з’яўляецца прычынаю; 2. вінаваты, віно ўнік **виновьнъ, виновьна творити** абвінавачваць, вінаваціць *каго у чым*, закідаць *каму што.*; 3.павінен, абавязаны.

виньн:ъ, -ыи II *прым.*вінны, вінаградны.

висамбон:ъ, -а *м улас.* Вісамбон=Бізамбон.
висѣни:ѥ, -ıа *н* вісенне.
ви:сѣти, -шѫ, -сиши *незак.* вісець.
витали:и, -ıа *м улас.* Вітал(ій).
витани:ıа, -ıѧ *гл.* **вифѧниıа**
вита:ти, -ѭ, -ѥши *незак. і зак.* 1. жыць, пасяліцца; 2. завітаць; наведаць, наведацца.
витєзда *гл.* **вифѧезда**
вит:ъ, -а *м улас.* Віт.
витъсаид:а, -ы *ж улас.* Вітсаіда=Бэтсаіда.
витъсаидьскъ *прым.* **витъсаидьскъ градъ** Вітсаіда=Бэтсаіда.
вифѧсаида *гл.* **витъсаида**
вифѧсаидьскъ *гл.* **витъсаидьскъ**
витъф- *гл.* **вифѧфаг*ии**
витъфѧ- *гл.* **вифѧфаг*ии**
витфѧ- *гл.* **вифѧфаг*ии**
витлеєм:ъ, -а
/? далей вельми шмат варыянтаў/
витьлеємъ *гл.* **витлеємъ**
витьлеомъ *гл.* **витлеємъ**
витьлѣмь *гл.* **вифѧлеємь**
витьлѣомъ *гл.* **витлеємъ**
витьлеємьск:ъ, -ыи *прым.* віфлеемскі=бэтлеемскі.
виıалиц:а, -ѧ *ж* бура; навальніца.
вифаниıа *гл.* **вифѧниıа**
вифѧни:ıа, -ıѧ *?*
вифѧезд:а, -ы *?*
вифѧлеєм:ь, -и *?*
вифѧлє-, вифѧлєо- *гл.* **вифѧлеємъ** *або* **вифѧлеємь**
влаг:а, -ы *ж* вільгаць; вільготнасць, сырасць, волкасць, вогкасць.
владък:а, -ы *м* 1.валадар, уладар; 2.улады, улада.
владъчиц:а, -ѧ *ж* валадарыня, уладарыня, валадарка, уладарка.
владъчьн*:ь, -ии *прым.прынал.* валадароў, уладароў.
владъчьск:ъ, -ыи *прым.* валадарскі, уладарскі.
владъчьскы ?
владъчьстви:ѥ, -ıа, владъчьств:о, -а *н* валадаранне, уладаранне, улада, панаванне; магутнасць.
власвимлıати *гл.* **власфимлıати**
власи:и, -ıа *м улас.* Улас=Блажэй.
властелин:ъ, -а *м* валадар, уладар.
властел*:ь, -ıа ?

властельск:ъ, -ыи *прым.* валадарскі, уладарскі.

вла:сти, -дѫ, -дєши *незак.*валадарыць, уладарыць, панаваць.

власт:ъ, -а *м улас.*Уласт=Бласт.

власт:ь, -и *ж* 1.сіла, магутнасць; права; улада; 2.улады, улада.

власфимиса:ти, власфимлꙗ:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* блазнаваць, багахульнічаць ?.

власфими:ꙗ, -ѩ *ж* блазнаванне, багахульства ?.

влас:ъ, -а I *м* волас.

влас:ъ, -а II *м улас.*Улас.

власѣниц:а, -ѧ *ж* валасяніца.

власѣнъ *прым.*валасяны.

влахерн:а, -ы *ж* **влахерн:ы, -ъ** *мн. улас.* Блахерна (*адна з назваў Канстантынопаля*).

влач:ити, -ѫ, -иши *незак.*цягці, цягнуць, вала(к)чы.

влъкъ, -а *м* воўк.

влъна, -ы I *ж* хваля.

влъна, -ы II *ж* воўна.

влън:ити сѧ, -ѭ, -иши *незак.*хвалявацца.

влъньнъ, -ыи *прым.*хвалевы, хваляў.

влънꙗти сѧ, -ѭ, -ѥши *незак.*хвалявацца; быць гнаным хвалямі.

влънѥниѥ, -ꙗ *н* хваляванне.

влъсн:ѫти, -ѫ, -єши *незак.*заікацца.

влъхвовани:ѥ, -ꙗ *н* чараўніцтва, чарадзейства, магія; чараванне.

влъхвовьн:ъ, -ыи *прым.*чарадзейны, магічны.

влъхволюби:ѥ, -ꙗ *н* любоў да чаравання.

влъхв:ъ, -а *м* чарадзей, чараўнік.

влъчьц:ь, -а *м* чэш bodlak ?.

влъшьб:а, -ы *ж* чараўніцтва, чарадзейства, магія.

влъшьбьн:ъ, -ыи *прым.* чарадзейны, магічны

влъшьск:ъ, -ыи старѣишина влъшьскъ зверхнік чарадзеяў=чараўнікоў, галоўны чарадзей=чараўнік.

влъшьстви:ѥ, -ꙗ, влъшьств:о, -а *н* чараўніцтва, чарадзейства, магія.

вльkъ *гл.* **влъкъ**

вльна I *гл.* **влъна I**

вльна II *гл.* **влъна II**

вльнити сѧ *гл.* **влънити сѧ**

вльньнъ *гл.* **влъньнъ**

вльнꙗти сѧ *гл.* **влънꙗти сѧ**

вльнѥниѥ *гл.* **влънѥниѥ**

вльчьць *гл.* **влъчьць**

влѣ:щи, -кѫ, -чєши *незак.*цягці, цягнуць, вала(к)чы.
воазъ *гл.* **воозъ**
воанирърг*єсъ *улас.*Боанэргэс.
воасъ *гл.* **воозъ**
вод:а, -ы *ж* вада; вадаём.
вод:ити, -ждѫ, -ждиши *незак.*вадзіць; суправаджаць.
водонос:ъ, -а *м,* **водонос:ь, -и** *ж* вядро; ?.
водопиищ:а, -ѧ *м* той: хто п’е ваду.
водотѣч:ь, -а *м?!* вадзяны паток ?.
водьнотрѫдовит:ъ, -ыи *прым.* вадзянкавы ?.
водьн:ъ, -ыи *прым.* водны; вадзяны.
вождь, -а *м* 1.правадыр; зверхнік; 2.ваявода, князь.
воз:ъ, -а *м* воз.
вои *гл.* **воинъ**
воин:ъ, -а *м* 1. воін, ваяка, вояр; 2. вораг; супраціўнік; 3. *мн.л.* войска.
воиньств:о, -а *н* 1. войска; збой; 2. грамада; 3. вайсковая служба; 4. ваенны паход; бой, бітва, сеча; 5.воінская годнасць.
воинѫ *гл.* **выинѫ**
воинск:а, -ы *ж* вайна; бой, бітва, сеча.
волє *гл.* **волѥ**
воли:ти, -ѭ, -иѥши. *незак. 1.* хацець, жадаць **мьнѣ волитъ сѧ** лічу правільным; 2.аддаваць перавагу.
воловьн:ъ, -ыи *прым.*ввaловін, валоў.
вол:ъ, -оу *м* вол.
воль*н:ъ, -ыи *прым.*добраахвотны, свядомы; вольны, свабодны.
вол:іа, -ѩ *ж* 1.воля; рашэнне, намер **бєз волѩ** без намеру; жаданне **въ волѭ, отъ волѩ, по вол*и** паводле волі=жадання; 2.дазвол, згода **въ волѭ, съ волѥѭ** з дазволу, са згоды, пры згодзе **бєз волѩ, кромѣ волѩ** без дазволу, без згоды; 3.магчымасць.
волѥ, волє I *выкл.* ану!, ?.
волѥ, волє II *часц.*хіба не, (а) ці не ?.
вон- *гл.* **вън-**
вон:ꙗ, -ѩ *ж* 1.пах; 2.*мн.л.* араматычныя рэчывы, духмяны.
вооанирѯиси *гл.* **воанирърг*єсъ**
вооз:ъ, -а *м улас.* Вооз=Бооз.
воосъ *гл.* **воозъ**
воп- *гл.* **въп-**
воск:ъ, -а *м* воск.
вотъ ?
вощаг:а, -ы *ж* бізун, біч.

во:ѥвати, -юѭ, -юѥши ***(на) кого, чьто; противоу комоу чесомоу*** *незак.* ваяваць, змагацца, біцца, весці барацьбу.
воѥвод:а, -ы *м* ваявода, ваенны зверхнік, правадыр, князь; валадар, уладар.
воѥводин:ъ *прым.прынал.* ваяводаў, князёў.
воѥводьск:ъ, -ыи *прым.* 1. ваяводскі, зверхніцкі, княскі; 2. валадарскі, уладарскі.
воѥводьств:о, -а *н* пасада ваяводы, ваяводства.
вожди *гл.* **воѥвати**
врабеи *гл.* **врабии**
вражи:и, -ıа *м* верабей.
враг:ъ, -а *м* вораг, супраціўнік.
вражени:ѥ, -ıа *м* варажба; ?.
вражи:и, -ıа, -ѥ *прым.*ворагаў, варожы.
вражьд:а, -ы *ж* варожасць, варажнеча.
вражьд:овати, -оуѭ, -оуѥши ***комоу, (на) кого*** *незак.* ненавидзець, варагаваць.
вражьскы *прысл.*варожа.
врама *гл.* **врѣма**
вран:ъ, -а *м* 1.грак; 2.крук, крумкач, груган.
врат:а, -ъ *мн.л.*1.вароты, брама; 2.дзьверы.
вратариц:а, -ıа *ж* адверніца.
вратар*:ь, -ıа *м* адвернік.
вра:тити, -щѫ, -тиши *зак.* навярнуць (у веру).
вра:тити сıа, -щѫ, -тиши *зак.* 1.павярнуцца; 2.вярнуцца.
врат:ъ, -а I *м* ворат, катавальнае кола.
врат:ъ, -а II *м* зубча(с)ты мур ?.
вратъкъ *прым.*хісткі, няўстойлівы ?.
вратьник:ъ, -а *м* адвернік.
врач:евати, -оуѭ, -оуѥши *незак.* лячыць, лекаваць; вылечваць.
врачевъ *прым.прынал.*лекараў, доктараў.
врачевьн:ъ, врачевьск:ъ, -ыи *прым.* лекарскі, доктарскі.
врач:ь, -а *м* лекар, доктар.
врачьб:а, -ы *ж* лячэнне, лекаванне; вылечванне.
врачьбьно *прысл.* лячэбна; па-лекарску, па-доктарску ?.
врачьбьн:ъ, -ыи *прым.* які мае здольнасць лячыць=лекаваць.
връ- *гл.таксама* **врь-**
връбиѥ *гл.***врьбиѥ**
връбьница *гл.***врьбьница**
връвь *гл.***врьвь**
връжениѥ *гл.***врьжениѥ**

връста *гл.***врьста**
вретоградар*ь *гл.***врьтоградар*ь**
вретоградъ *гл.***врьтоградъ**
вретопоградъ *гл.***врьтъпоградъ**
вретпоградъ *гл.***врьтъпоградъ**
врет'поградъ *гл.***врьтъпоградъ**
вретъ *гл.***врьтъ**
вретъпоградъ *гл.***врьтъпоградъ**
вретъпъ *гл.***врьтъпъ**
вретѣти сѧ *гл.***врьтѣти сѧ**
връховьнъ *гл.***врьховьнъ**
връховьн*ь *гл.***врьховьн*ь**
връхос:ъ, -а *м* від сараны=саранчы.
връхоу *гл.***врьхоу**
връх:ъ I від сараны=саранчы.
връх:ъ II *гл.***врьхъ I**
врьби:ѥ, -ꙗ *н* вербы, зараснікі вярбы ?.
врьбьниц:а, -ѧ *ж* Вербная=Пальмовая нядзеля, Вербніца.
врьв:ь, -и *ж* вяроўка.
врьжени:ѥ, -ꙗ *н* кідок.
врьст:а, -ы *ж* узрост, век; час жыцця, жыццё.
врьтоградa:р*ь, -ꙗ *н* садоўнік.
врьтоград:ъ, -а *н* сад, гарод.
врьтопъ *гл.***врьтъпъ**
врьт:ъ, врьтъпоград:ъ, -а *н* сад.
врьтъп:ъ, -а *н* 1.сад; 2.пячора.
врьтьпъ *гл.***врьтъпъ**
врь:тѣти сѧ, -щѫ, -тиши *незак.* круціцца, перавярняцца, пераварочвацца.
врьховьнъ, -ъи, врьховьн*ь, -ии *прым.* галоўны, найгалоўнейшы, найвышэйшы.
врьхоу I *прысл.*1.угару, уверх; 2.уверсе, наверсе.
врьхоу II *прыназ.*на (*што, чым*).
врьх:ъ, -оу I *м* 1.верх, вяршыня; 2.цемя.
врьх:ъ II *гл.***връхъ I**
врѣ:дити, -ждѫ, -диши кого, чьто *зак.* 1. пашкодзіць, параніць; 2. сапсаваць, пашкодзіць, зрабіць=учыніць шкоду.
врѣд:ъ, -а I *м* (цялеснае, фізічнае) пашкоджанне, рана; хвароба, немач; 2.шкода, страта.
врѣд:ъ, -а II *м* **не врѣдоу имети/сътворити** не прызнаваць/прызнаць прыдатным, вартым.

врѣдьн:ъ, -ыи *прым.* зранены, снявечаны, скалечаны; паранены; 2. шкодны; 3. **врѣдьнъ быти** зазнаць страту.

врѣжда:ти, -ѭ, -ѥши ***кого, чьто*** *незак.* 1. раніць, пашкоджваць; вярэдзіць, укваляць; 2. шкодзіць, рабіць=учыняць шкоду, прыносіць страту.

врѣждени:ѥ, -ꙗ *н* пашкоджанне.

врѣменьно *прысл.* часова, на час.

врѣменьн:ъ, -ыи *прым.* часовы, нясталы.

врѣм:ѧ, -ене *н* 1. час, пара; 2. (самы) час, (самая) пара, зручны=спрыяльны час=пара.

врѣтищ:е, -а *н* 1. мех, мяшок; 2. адзенне з валасяніны (?).

вр:ѣщи, I -ьгѫ, -ьжеши ***чьто*** *зак.* кінуць, шпур(ля)нуць.

вр:ѣщи, II -ъхѫ, -ъшеши *незак.* малаціць.

вр:ѣщи сѧ, -ьгѫ, -ьжеши ***чьто*** *зак.* кінуцца.

вт- *гл.* **вът-**

вх- *гл.* **вън-**

вчера *гл.* **вьчера**

въ *прыназ.* 1. прасторавыя адносіны: (напрамак) у, да; (месца) на; 2. (час) у; 3. у; 4. да, у; 5. супраць, проці; 6. па, з-за, праз ?; 7. адносна, у адносінах да *каго, чаго*; 8. для, дзеля, да.

въавидѣ *гл.* **вавѵла**

въблаговол:ити, -ѭ, -иши *зак.* палюбіць.

въбѣга:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* убягаць.

въбѣгн:ѫти, -ѫ, -ѥши *зак.* убегчы.

въведени:ѥ, -ꙗ *н* 1. уводзіны ?; 2. гасціннасць.

въве:сти, -дѫ, -деши *зак.* увесці, прывесці.

въвлѣ:щи, -кѫ, -чеши *зак.* уцягці, уцягнуць, увала(к)чы.

въво:дити, -ждѫ, -диши *незак.* увадзіць, прыводзіць.

във:рѣти, -ьрѫ, -ьреши *зак.* уваткнуць, утыркнуць.

въврѣ:щи, -гѫ, -жеши *зак.* укінуць, уцягнуць, увала(к)чы.

въвѣр:ити, -ѭ, -иши *зак.* упэўніць, запэўніць.

въвѣ:сити, -шѫ, -сиши *зак.* павесіць усярэдзіну, падвесіць.

въвѣ:ꙗти, -ѭ, -ѥши *зак.* удзьмуць.

въгаждани:ѥ, -ꙗ *н* дагода, дагаджэнне.

въгажда:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* дагаджаць; служыць.

въглашени:ѥ, -ꙗ *н* навука, навучанне.

въглѫб:ити, -лѭ, -иши *зак.* уватнуць, утыркнуць.

въгнѣжда:ти сѧ, -ѭ, -ѥши *незак.* гняздзіцца.

въгнѣ:здити сѧ, -ждѫ, -здиши *зак.* загняздзіцца.

въго:дити, -ждѫ, -диши ***комоу*** *зак.* дагадзіць.

въгодьник:ъ, -а *м* дагоднік ?, служка.

въгодьнъ *прым.* прыемны.

въда:ти, -мь, -си *зак.* 1.даць, аддаць; 2.аддаць замуж.

въда:ти сѩ, -мь, -си *зак.* аддацца, перадацца; падпарадкавацца.

въда:ѩти, -ѭ, -ѥши *незак.* даваць, аддаваць; 2.аддаваць замуж.

въда:ѩти сѩ, -ѭ, -ѥши *незак.* 1. аддавацца, перадавацца; 2. падавацца, выпраўляцца, рушыць.

въдварѩ:ти сѩ, -ѭ, -ѥши *незак.* 1. сяліцца, асяляцца, пасяляцца; асядаць.

въдвор:ити сѩ, -ѭ, -иши *незак.* 1.асяліцца, пасяліцца; асесці.

въдрѫжа:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* уздымаць, узнімаць, узносіць; ставіць.

въдрѫж:ити, -ѫ, -иши *зак.*узняць, узнесці; паставіць.

въдоун:ѫти, въдъхн:ѫти, -ѫ, -єши *зак.*удзьмуць, удыхнуць.

въд:ѣти, -ждѫ, -ждєши *і* **-ѣѭ, -ѣѥши** *зак.*укласці; увесці (*у вушы*).

въжаг:ати, -ѭ, -ѥши ***чьто*** *незак.* запальваць.

въждєлати *гл.***въждєлѣти**

въждєлѣ:ти, -ѭ, -ѥши ***кого чьто*** *зак.* пажадаць.

въждѧ:дати (сѩ), -ждѫ, -ждєши *і* **-даѭ, -даѥши** ***кого чьто*** *зак.* 1. засмагнуць, адчуць смагу; 2. ***(къ) комоу, на кого*** пажадаць, адчуць жаданне=прагу.

въжѧдати (сѩ) *гл.* **въждѧдати (сѩ)**

въжє:щи, -гѫ, -жєши *зак.* **аор. въжѣхъ, въжахъ дзеепрым. зак. зал. въжьжєнъ,** *незак.* **въжьѕи 1.** запаліць; 2. ***кого*** распаліць, запаліць.

въжиѕа:ти, -ѭ, -ѥши ***чьто*** *незак.* запальваць.

въжлюб- *гл.* **възлюб-**

въз *прыназ. + В.* 1. замест *чаго*, за *што*; 2. каля, побач, блізка, паблізу, непадалёк; 3.угару, уверх ?; супраць ?.

възави:дѣти, -ждѫ, -диши ***комоу*** *зак.*пазайздросціць.

възакон:ити, -ѭ, -иши *зак.* 1. ***кого*** даць закон ?; 2. ***комоу чьто*** узаконіць, зацвердзіць, усталяваць (законам).

възакони:ѥ (?!), -ѩ *н* усталяванне закону; узаконенне, зацверджанне; закон.

възаалъкати *гл.* **възалкати**

възал:кати (сѩ), -чѫ, -чєши *зак.*зґаладнець, захацець есці.

възал'кати *гл.* **възалкати**

възалъкати *гл.* **възалкати**

възби:ти, -ѭ, -ѥши *зак.* забіць, **възбити въ прьси ?**

възблагослове:сити, -щвлѭ, -ствиши ***кого*** *зак.* багаславіць, блаславіць; перахрысціць, перажагнаць.

възболѣ:ти, -ѭ, -иши ***кого*** *зак.*адчуць боль.

възбоѩ:ти сѩ, -ѭ, -иши ***чєсо*** *зак.* спалохацца, збаяцца, спужацца, злякацца.

възбран:ити, -ѭ, -иши *зак.* 1. ***чєсо, чєсомоу, комоу (отъ) чєсо*** забараніць; не даць магчымасці, перашкодзіць, замінуць; 2. ***комоу чєсо*** адмовіць.

възбранꙗ:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* 1. ***чєсо, чєсомоу, комоу (отъ) чєсо*** забараняць; не даваць магчымасці, перашкаджаць, замінаць; 2. ***комоу отъ чєсо*** утрымліваць; 3.супраціўляцца, супрацівіцца.

възбоу:дити, -ждѫ, -диши ***кого*** *зак.* пабудзіць, разбудзіць.

възбоужда:ти, -ѭ, -ѥши ***кого*** *незак.* будзіць.

възбоуꙗни:ѥ, -ꙗ *н* сумасбродство, безрассудство ?.

възбън:ѫти, -ѫ, -єши *зак.* прачнуцца; прахапіцца.

възб:ьрати, -єрѫ, -єрєши ***чьто*** *зак.* сабрацца, пазбіраць.

възбѣ́:сити, -шѫ, -сиши ***кого на чьто*** *зак.* раз’юшыцца, раз’ятрыцца.

възбѣ́:сити сѧ, -шѫ, -сиши ***на кого*** *зак.* раз’юшыць, раз’ятрыць.

възбѣ́с:овати сѧ, -оуѭ, -оуѥши ***на чьто*** *незак.* юшыць, ятрыць, раз’юшвацца, раз’ятрывацца; шалець.

възбѣ́сьнѣ́:ти, -ѭ, -ѥши *зак.*, стаць шалёным, ашалець.

възбѣ́ша:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* рабіць шалёным; юшыць, ятрыць.

възбѣ́шєни:ѥ, -ꙗ *н* шал, шаленства, раз’юшанасць, раз’ятранасць, іступленіе ?.

възвар:ити, -ѭ, -иши *незак.* распаліць, напаліць; раскаліць, накаліць.

възвати *гл.* **възъвати**

възвєлича:ти, -ѭ, -ѥши *незак.* рабіць шалёным; юшыць, ятрыць.

възвєлич:ити, -ѫ, -иши ***кого чьто*** *зак.* 1. павялічыць, зрабіць вялікім; 2. учыніць=здзейсніць=зрабіць вялікую справу; 3. усхваліць, ууславіць, узнесці хвалу.

възвєсєл:ити, -ѭ, -иши ***кого*** *зак.* развесяліць, узрадаваць, парадаваць, усцешыць, пацешыць.

възвєсєл:ити сѧ, -ѭ, -иши ***о чємь*** *зак.* развесяліцца, узрадавацца, парадавацца, усцешыцца, пацешыцца.

възвєсєлꙗ:ти, -ѭ, -ѥши ***кого*** *незак.* весяліць, развясельваць, радаваць, цешыць, усцешваць.

възвє:сти, -дѫ, -дєши ***кого, чьто*** *зак.* 1. павесці=адвесці=вывесці ўверх; 2.пазбавіць; 3.узняць.

възвє:сти сѧ, -дѫ, -дєши *зак.*узняцца.

възво:дити, -ждѫ, -диши ***кого, чьто*** *незак.* 1. весці ўверх; 2. наста ўляць; выхоўваць; 3.уздымаць, узнімаць.

възвра:тити, -щѫ, -тиши *зак.* 1. ***комоу чьто*** вярнуць, аддаць; 2. ***кого*** вярнуць, прывесці назад, паслаць назад, адаслаць назад; 3. перабіць, змяніць, перамяніць, ператварыць; 4.адагнаць ?.

възвра:тити сѧ, -щѫ, -тиши *зак.*1.вярнуцца; 2.звярнуцца; 3.?.

възвѣ́ша- *гл.* **възбѣ́шати**

възвраща:ти, -ѭ, -юши ***кого, чьто*** *незак.* 1. вяртаць, аддаваць; 2. адвярняць; 3.продывать ? (в вере ?).

възвраща:ти сѧ, -ѭ, -юши ***кого, чьто*** *незак.* вяртацца.

възвращени:ю, -ꙗ *н* 1.вяртанне; 2.зварот *да каго.*

възвръ- *гл.* **възврѣ-**

възвр:ѣщи, -ъгѫ, -ържеши ***чьто*** *зак.* накінуць, ускінуць.

възвы:сити, -шѫ, -сиши *зак.* узняць; узвысіць, узнесці.

възвы:сити сѧ, -шѫ, -сиши *зак.* узняцца; узвысіцца, узнесціся.

възвышени:ю, -ꙗ *н* ганарлівасць, ганарыстасць, фанабэрыстасць, пыхлівасць; фанабэрыя, пыха.

възвыш:ити, -ѫ, -иши ***кого*** *зак.* узняць; узвысіць, узнесці.

възвѣр:овати, -оуѭ, -оуюши ***чемоу*** *зак.* паверыць; стаць вернікам.

възвѣ:сити, -шѫ, -сиши ***кого, чьто*** *зак.* павесіць.

възвѣ:стити, -щѫ, -стиши ***чьто, о чемь*** *зак.* 1. паведаміць; 2. абвесціць; **възвѣ:стити прѣжде** прадказаць.

възвѣща:ти, -ѭ, -юши ***комоу чьто, о чемь*** *незак.* 1. паведамляць; 2. абвяшчаць.

възвѣшати *гл.* **възбѣшати**

възвѣщени:ю, -ꙗ *н* паведамленне.

възвѣ:ꙗти, -ѭ, -юши *зак.* 1. падзьмуць, павеяць, падуць; 2. ***кого*** развеяць.

възвѧ:зати, -жѫ, -жеши ***чьто*** *зак.* 1.прывязаць; 2.дадаць.

възгара:ти сѧ, -ѭ, -юши *незак.* пагарацца, запальвацца.

възглавниц:а, -ѧ *ж* падушка.

възглагол:ати, -ѭ, -юши *зак.* 1. сказаць; 2. ***на кого*** выказвацца *супраць каго*, абвінавачваць *каго*, закідаць *каму.*

въгла:сити, -шѫ, -сиши *зак.* 1. усклікнуць; 2. сказаць; 3. вымавіць (*гук*); 4.пракукарэкаць (*пра пеўня*); 5.***кого*** паклікаць, пазваць.

възглаша:ти, -ѭ, -юши *незак.* абвяшчаць.

възглашени:ю, -ꙗ *н* вокліч; выгук ?.

възгнѣ:тити, -щѫ, -тиши *зак.* раскласці (*вогнішча*).

възгѫш... ?

възгнѫша:ти сѧ, -ѭ, -юши *незак.* грэбаваць, брыдзіцца.

възгор:ѣти сѧ, -рѭ, -риши *зак.* распаліцца, разгарэцца; запаліцца, загарэцца.

възгра:дити, -ждѫ, -диши *зак.* 1.перагарадзіць; заступіць (*затрымаць на дарозе*) ?; 2.збудаваць, пабудаваць, паставіць.

възгра:дити сѧ, -ждѫ, -диши *зак.* умацавацца *ў чым.*

възгражда:ти, -ѭ, -юши *незак.* умацоўваць *у чым.*

възграждени:ю, -ꙗ *н* пабудова, збудаванне; умацаванне.

възгрьм:ѣти, -лѭ, -иши *зак.* загрымець.

възгѫшати сѧ *гл.* **възгнѫшати сѧ**

въздани:ѥ, -ꙗ *н* адплата.

въздател*:ь, -ꙗ *м* адплата.

възда:ти, -мь, -си чьто комоу *зак.* 1. аддаць, даць, вярнуць; 2. адплаціць.

въздаꙗни:ѥ, -ꙗ *н* той, хто адплачвае, адплатнік.

възда:ꙗти, -ѭ, -ѥши чьто *незак.* сяліць, засяляць.

възлакати гл. въззалкати